

emner var 1) Registrering af store moderne arkiver («massarkivalier») og 2) Arkivernes placering i den historiske forskning. Indlæg fra arkivdagen findes trykt i *Arkiv* 3. bd., 1971, s. 327-46, i *Heimen* XV, 1972, s. 529-38 og i *Arkiv, Samhälle och Forskning* nr. 14, 1972, s. 7-12.

De to forhandlingsemner afspejler væsentlige og komplementære sider af arkivernes aktuelle situation i samtlige nordiske lande, kort formuleret som arkivmassernes voksende pres og forskningens voksende krav. Den eksplosionsagtige udvikling af den offentlige administration har skabt et hidtil uoverkommeligt registreringsproblem, idet de traditionelle registreringsformer er utilstrækkelige til at gøre de moderne arkivaliemasser umiddelbart tilgængelige for forskningen. De nordiske arkivstyrelser var enedes om på arkivdagen at redegøre for registreringsproblematikken inden for visse centrale fonds, og der fremkom officielle indlæg om registreringen af udenrigsministerielle sager, handels- og toldsager, skattesager, skolesager, sociale sager, sygehussager og tekniske forvaltningssager. Disse var som ventet alle stærkt koncentreret om en analyse af det enkelte konkrete registreringsproblem. Principielle betragtninger og generelle løsninger var det overladt til forsamlingen at formulere under den egentlige debat. Men forsamlingen svigtede, debatten forløste ingenting, men skejdede ud i en diskussion om hvorvidt arkivvæsenet burde registrere massearkivalierne i 2 tempi, nemlig i første omgang ganske nødtørftigt ved modtagelsen og senere mere fyldestgørende i forbindelse med løsningen af konkrete forskningsopgaver. Naturligvis kom man også ind på de muligheder, som edb åbner for en registrering netop af massarkivalier, men konstruktive forslag til et egentligt edb-registreringsarbejde fremkom ikke. Det viste sig at være en åbenlys fejl, at indlæggene ikke forelå duplikeret, således at forsamlingen i forvejen kunne skaffe sig overblik og debatten følgelig samle sig om de generelle problemer.

Så meget desto væsentligere forekom forhandlingen om mødets andet emne, arkivernes placering i den historiske forskning. Især må Niels Petersens og Ingemar Carlssons perspektivrige oplæg fremhæves. Det førstnævnte, der drejede sig om registreringsarbejder og publikationer, formulerede arkivdagens eneste konstruktive løsning af arkivernes kritiske situation imellem arkivaliemasser og forskningskrav: I stedet for traditionelle registraturer må der etableres *vejledninger* i benyttelsen af de enkelte arkivfonds især med henblik på brug af de hjælpemidler, der er skabt af den arkivdannende institution som en integrerende del af arkivet. Vejledningen må fremstå som en analyse dels af det administrative mønster, i hvilket det pågældende arkivfond er blevet til, dels af arkivets tekniske opbygning. Under debatten blev der yderligere slået kraftigt til lyd for udarbejdelse af *saglige* indgange til arkivmaterialet.

Arkivdagen bragte deltagerne megen arkivfaglig erkendelse. Spørgsmålet bliver nu, om den lader sig positivt udnytte.

GRETHER ILSØE

EFTER Foreningen Nordens møde for historikere i Stockholm 1948 voksede der de følgende år et samarbejde frem mellem de officielle militærhistoriske institutioner i Norden. I 1950 og 1956 fandt der studierejser sted i Danmark, og i 1960 kom rejserne ind i fastere gænge på skift mellem Danmark, Finland,

Norge og Sverige. Rejserne var tilrettelagt med vekslende diskussioner, forelæsninger og ekskursioner i en ugestid, og i dem deltog normalt kun de militærhistoriske afdelingers personale.

I de senere år er der kommet mere liv i de militærhistoriske kommissioner i Norden – det gælder især Sverige og Danmark; herhjemme er medlemstallet ved at passere 20, medens det i Sverige nærmer sig 35. De militærhistoriske kommissioner i Norden er alle tilsluttet Commission Internationale d'Histoire Militaire (CIHM), hvis årsskrift er *Revue Internationale d'Histoire Militaire*. Kommissionerne er sammenslutninger af militærhistorisk interesserede, der virker inden for det historiske forskningsområde, hvorunder museer, arkiver og biblioteker. Kommissionens opgave er at befordre faglige og personlige forbindelser blandt medlemmerne samt varetage kontakten mellem national og international militærhistorisk virksomhed.

Det er derfor naturligt, at disse kommissioner de senere år har overtaget den nordiske samvirksomhed på en bredere basis end hidtil. Det første skridt blev taget fra svensk side med indbydelse til 1. nordiske militærhistoriske symposium i Göteborg februar 1970, der fik 15 deltagere. Ud over foredrag og ekskursioner skete der det, at man fra dansk side fremsatte forslag om et nordisk samarbejde på et værk om Skånske Krig i anledning af 300-året for krigen begyndelse 1675; fra svensk side forelagdes et udkast til love for CIHM.

Det andet nordiske militærhistoriske symposium afholdtes i København dagene 13.–14.8.1971 i tilslutning til det nordiske historikermøde. De 23 deltagere mødtes på Tøjhusmuseet, hvor 1. dags formiddag indledtes med en bred diskussion af problemerne i forbindelse med værket om krigen 1675–79; herunder fremlagdes fra dansk side et skitse-mæssigt oplæg m.h.t. emner m.v. Som optakt til eftermiddagens ekskursion orienteredes om den københavnske søbefæstnings udvikling. Efter besøg på Tøjhusmuseets særudstilling »Fra Ditmarsken til Brømsbro« bød museet på frokost. Eftermiddagen benyttedes til en ekskursion med militært fartøj til Middelgrunds Fort, hvor fortets historie blev ridset op, og dets installationer såvel under som over dæk blev forevist; besøget gav bl. a. lejlighed til en meningsudveksling om fortets rolle den 9. april 1940.

Symposiets 2. dag indledtes i Kastellet, hvor først diskussionen vedrørende værket om krigen 1675–79 fortsattes. Den danske kommissions formand, rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt, konstaterede bred enighed om, at arbejdet burde fortsættes ud fra det synspunkt, at værket skulle omfatte en række artikler, hvis emner bl. a. måtte vælges ud fra hensyntagen til, hvilke forskere der kunne være tale om. En 14–15 emner diskuteredes, og forhandlingen afsluttedes med nedsættelse af et redaktionsudvalg med overinspektør ved Tøjhusmuseet Finn Askgaard som leder. Dette skulle snarest udarbejde disposition for værket, herunder fastlægge retningslinjer for artiklernes tekniske opbygning samt undersøge de økonomiske muligheder. Forslaget til love for CIHM blev herefter med visse ændringer fremsat fra svensk side; forslaget principielle indhold tiltrådtes af de øvrige kommissioner. Formiddagen afsluttedes med en orientering om Københavns landbefæstning, hvorefter den danske kommission bød på frokost.

Om eftermiddagen foretoges med militær bus ekskursion til resterne af fæst-

ningsværkerne, hvor første stop gjordes ved enceinten tæt syd for Husum. Herefter aflagdes besøg ved Tinghøj Batteri og Lyngby Fort samt Garderhøj Fort; herfra fulgtes »nordre oversvømmelse« langs Ermelundens sydkant til Christiansholms Batteri. Ekskursionen sluttede med besøg på Charlottenlund Fort.

Symposiet afsluttedes med Forsvarskommandoens middag i Søofficersforeningens lokaler, hvor chefen for Forsvarsstaben, generaløjtnant E. N. Wolff, var vært.

HELGE KLINT

I FASTELAVNEN 1971 (21.-22. februar) afholdtes for anden gang et dansk historikermøde i Odense arrangeret af Fællesudvalget for historisk Forskning. Der deltog ca. 125 historikere. Forhandlingerne varede fra søndag morgen til mandag eftermiddag.

Til mødet – kronologisk desværre netop kun til mødet – forelå et omfattende materiale til belysning af individuel historisk forskning i Danmark, igangværende og planlagt, et værdifuldt supplement til oversigten over institutionsforskningen i rapporten fra mødet i 1969. Det fortjener påskønnelse, at Fællesudvalget for dette indsamlingsarbejde (som for det forrige) har lagt så vide rammer, at ingen historisk interesseret i Danmark vil konsultere dette materiale forgæves. På dets sene fremkomst blev der rådet bod ved, at det præsenteredes med en indledning af professor Povl Bagge, hvis skarpsindige analyse af dets udsagn og bærekraft afklarede nogle af forskningens praktiske og teoretiske forudsætninger og rejste spørgsmål om de faktorer, der øver indflydelse på historikerens valg af forskningsemne.

Den påfølgende diskussion ydede ikke dette oplæg retfærdighed, især fordi nogle forlods omdelte spørgsmål til de fire sektioner (f.eks. om gymnasielæreres mulighed for at udvikle eller formidle ny historisk erkendelse) i denne forbindelse førte på vildspor. I det hele er mødets forløb ingen dokumentation for, at danske historikermøder – som de stadig hilses velkommen fra alle sider – endnu har fundet deres rette form. Det kan ærgre i det mindste én historiker, at organisatoriske spørgsmål med hinanden krydsende institutionsinteresser har fået hovedvægt i programmet på bekostning af rent faglige emner, især ved dette andet møde.

Og dettes begyndelse var rentud dramatisk. Et vedtægtsforslag, der i 1969 havde fået en storm imod sig, fremsattes atter i det væsentlige uændret og blev efter en kort debat vedtaget af de fremmødte (der ikke repræsenterede andet end sig selv). Til trods for, at Fællesudvalget havde tilmålt denne debat urimelig kort tid og selv brugte mere end en tredjedel af den, hørtes flere væsentlige udtryk for betænkelighed ved det hele foretagendes mål og midler, når det kom til andet end at arrangere historikermøder – især ved en vis smagsdommerfunktion over for forskningens produkter, som Fællesudvalget efter vedtægterne kunne tænkes at opnå eller stræbe efter, men som naturligvis rettelig tilkommer forskningsrådene. Synspunkter, som udvalget forlængst burde have lyttet til, og som forsamlingen formentlig burde have insistet på at få behandlet mere udførligt.

Mandag eftermiddag var afsat til en drøftelse af danske historiske tidsskrifter